

SPORT TURIZMI

Umurzoqov Javohir Fayzullo o'g'li

KIMYO XALQARO UNIVERSITETI

Javohirumurzoqov9@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola sport turizmining rivojlanishi, tendentsiyalari va istiqbollarini o'rganadi. Tadqiqot usullari adabiyotlar tahlili, statistik ma'lumotlar tahlili va kuzatuvlarni o'z ichiga oladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, sport turizmi jadal rivojlanmoqda va iqtisodiy o'sishga, shuningdek, sog'lom turmush tarzini targ'ib qilishga hissa qo'shmoqda. Shuningdek, sport turizmini yanada rivojlantirish uchun davlat va xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish zarurligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: sport turizmi, iqtisodiy o'sish, sog'lom turmush tarzi, davlat-xususiy sheriklik

Аннотация: В данной статье рассматривается развитие, тенденции и перспективы спортивного туризма. Методы исследования включают анализ литературы, статистический анализ данных и наблюдения. Результаты показывают, что спортивный туризм набирает обороты и способствует экономическому росту, а также пропаганде здорового образа жизни. Также подчеркивается необходимость усиления сотрудничества государственного и частного секторов для дальнейшего развития спортивного туризма.

Ключевые слова: спортивный туризм, экономический рост, здоровый образ жизни, государственно-частное партнерство

Abstract: this article explores the development, trends and prospects of sports tourism. Research methods include literature analysis, statistical data analysis, and

observations. The results show that sports tourism is developing rapidly and contributes to economic growth, as well as the promotion of a healthy lifestyle. It is also emphasized that to further promote sports tourism, it is necessary to strengthen the cooperation of the public and private sectors.

Key words: sports tourism, economic growth, healthy lifestyle, public-private partnership

KIRISH

Sport turizmi so'nggi yillarda jadal rivojlanib borayotgan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. U nafaqat iqtisodiy o'sishga, balki sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, yoshlarni sportga jalb etish va xalqaro aloqalarni mustahkamlashga ham hissa qo'shadi [1]. Jahon turistik tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, sport turizmi global turizm bozorining taxminan 10%ini tashkil etadi va bu ko'rsatkich yildan-yilga oshib bormoqda [2]. Ushbu maqolada sport turizmining rivojlanish tendentsiyalari, muammolari va istiqbollari tahlil qilinadi.

USULLAR VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Tadqiqot usullari sifatida adabiyotlar tahlili, statistik ma'lumotlar tahlili va kuzatuvlar qo'llanildi. Sport turizmi sohasidagi ilmiy maqolalar, hisobotlar va statistik ma'lumotlar o'rganildi [3]. Shuningdek, sport turizmi obyektlarida kuzatuvlar olib borildi va sohaga oid mutaxassislar bilan suhbatlar o'tkazildi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatdiki, sport turizmi nafaqat katta shaharlar, balki kichik shaharlar va qishloqlarda ham rivojlanmoqda [4]. Bu yerda asosiy omil sifatida infratuzilmaning rivojlanganligi, transport qulayligi va marketing strategiyalari muhim rol o'ynaydi [5]. Bundan tashqari, sport turizmi rivojida davlat-xususiy sheriklik (DXSh) modellari keng qo'llanilmoqda [6].

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari quyidagilarni ko'rsatdi:

Sport turizmi jadal sur'atlar bilan rivojlanmoqda. 2019-yilda global sport turizmi bozori hajmi 1,4 trln AQSh dollarini tashkil etdi va 2030-yilga kelib bu ko'rsatkich 1,8 trln dollargacha o'sishi kutilmoqda [7].

Sport turizmi iqtisodiy o'sishga, ayniqsa, kichik shaharlarda sezilarli hissa qo'shmoqda. Masalan, Buyuk Britaniyaning Uels mintaqasida sport turizmi yiliga 1,1 mlrd funt sterling daromad keltiradi va 20 mingdan ortiq ish o'rinlarini ta'minlaydi [8].

Sport turizmini rivojlantirishda davlat-xususiy sheriklik modellari samarali hisoblanadi. Masalan, Janubiy Afrikada 2010-yilgi Jahon chempionati oldidan qurilgan stadionlar DXSh asosida barpo etilgan va ular hozirda ham faol foydalanilmoqda [9].

Sport turizmi sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish va yoshlarni sportga jalb etishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, sport tadbirlariga tashrif buyuruvchilarning 60%dan ortig'i keyinchalik sport bilan shug'ullanishni boshlagan [10].

TAHLIL

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, sport turizmi global miqyosda jadal rivojlanmoqda va uning bozor hajmi yildan-yilga oshib bormoqda. 2019-yilda sport turizmi bozori 1,4 trln AQSh dollarini tashkil etgan bo'lsa, 2030-yilga kelib bu ko'rsatkich 1,8 trln dollargacha yetishi kutilmoqda [7]. Bu o'sish sur'atlari sport turizmining iqtisodiyot uchun naqadar muhim ekanligini ko'rsatadi.

Sport turizmining iqtisodiy ta'siri, ayniqsa, kichik shahar va hududlarda yaqqol namoyon bo'ladi. Uels mintaqasining misoli shuni ko'rsatadiki, sport turizmi yiliga 1,1 mlrd funt sterling daromad keltiradi va 20 mingdan ortiq ish o'rinlarini ta'minlaydi [8]. Bu sport tadbirlarini o'tkazish orqali hududlarni rivojlantirish va aholining farovonligini oshirishda muhim omil bo'la oladi.

Tadqiqot natijalari shuni ham ko'rsatdiki, sport turizmini rivojlantirishda davlat-xususiy sheriklik (DXSh) modellari samarali hisoblanadi. Janubiy Afrikadagi 2010-yilgi Jahon chempionati misoli bunga yaqqol dalildir [9]. DXSh asosida barpo etilgan stadionlar

nafaqat musobaqa davrida, balki undan keyin ham faol foydalanib kelinmoqda. Bu kabi loyihalar davlat va biznes hamkorligining ahamiyatini ko'rsatadi.

Sport turizmi nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy sohalarda ham katta ta'sir ko'rsatadi. Xususan, u sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish va yoshlarni sportga jalb etishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, sport tadbirlariga tashrif buyuruvchilarning 60%dan ortig'i keyinchalik sport bilan shug'ullanishni boshlagan [10]. Demak, sport turizmi aholi salomatligi va farovonligini oshirishga ham xizmat qiladi.

Shu bilan birga, sport turizmini yanada rivojlantirish uchun bir qator muammolarni hal etish zarur. Infratuzilmani takomillashtirish, transport qulayliklarini oshirish, marketing strategiyalarini kuchaytirish va xalqaro miqyosda targ'ibot ishlarini olib borish muhim hisoblanadi. Bundan tashqari, sport turizmi klasterlari va hududiy ixtisoslashuv markazlarini shakllantirish ham soha rivojiga turtki beradi.

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, sport turizmi iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishning muhim omillaridan biri bo'lib, katta salohiyatga ega. Uning jadal rivojlanishi va global bozordagi ulushi ortib borishi ushbu sohaga e'tiborni yanada kuchaytirish lozimligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, sport turizmini barqaror rivojlantirish uchun davlat, biznes va jamoatchilik hamkorligini yo'lga qo'yish, innovatsion yechimlarni joriy etish va hududiy klasterlarni shakllantirish talab etiladi. Ushbu yo'nalishdagi sa'y-harakatlar sport turizmining mamlakatlar iqtisodiyoti va aholi farovonligi uchun yanada katta hissa qo'shishiga zamin yaratadi.

MUHOKAMA

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, sport turizmi nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy sohalarda ham katta ahamiyatga ega. Biroq, sport turizmini yanada rivojlantirish uchun bir qator muammolarni hal etish zarur.

Birinchidan, infratuzilmani yanada takomillashtirish va transport qulayliklarini oshirish kerak. Bu borada DXSh modellaridan foydalanish maqsadga muvofiq.

Ikkinchidan, marketing strategiyalarini kuchaytirish va xalqaro miqyosda targ'ibot ishlarini olib borish zarur. Bu sport turizmiga bo'lgan qiziqishni oshiradi va yangi investitsiyalarni jalb qiladi.

Uchinchidan, sport turizmi klasterlari va hududiy ixtisoslashuv markazlarini yaratish lozim. Bu mintaqalarning raqobatbardoshligini oshiradi va sinergetik effekt yaratadi.

XULOSALAR

Sport turizmi zamonaviy dunyoda jadal rivojlanayotgan va katta iqtisodiy hamda ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan sohalardan biridir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ushbu soha nafaqat katta shaharlar, balki kichik hududlarda ham faol rivojlanmoqda. Sport turizmini yanada rivojlantirish uchun davlat va xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish, infratuzilma va marketingga e'tiborni kuchaytirish talab etiladi. Shuningdek, sport turizmi klasterlari va ixtisoslashgan markazlarini shakllantirish ham muhim hisoblanadi. Ushbu chora-tadbirlar sport turizmining barqaror rivojlanishini ta'minlaydi va mamlakat iqtisodiyoti hamda sog'lom turmush tarzi uchun yangi imkoniyatlar yaratadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. World Tourism Organization. (2019). "Sport Tourism". [Online]. Available: <https://www.unwto.org/sport-tourism>. [Accessed: 05-May-2024].
2. Statista. (2021). "Market size of the global sports tourism industry from 2019 to 2030". [Online]. Available: <https://www.statista.com/statistics/1221331/sports-tourism-market-size-worldwide/>. [Accessed: 05-May-2024].
3. Naumenko, S. (2019). "Sports tourism: trends and prospects". Scientific Journal of National University of Physical Education and Sport of Ukraine, [Online], vol. 3, pp. 50-57. Available: <http://journal.uni-sport.edu.ua/article/view/170421>. [Accessed: 05-May-2024].
4. Herbold, S. (2020). "The impact of sports tourism on local communities". Journal of Tourism and Cultural Change, vol. 18(5), pp. 601-618.

5. Marakova, V., & Medvedova, M. (2016). "Innovation in tourism destinations". Forum Scientiae Oeconomia, vol. 4(1), pp. 33-43.
6. Balta, S. (2020). "Public-private partnership in sports tourism". Journal of Tourism & Management Research, vol. 5(2), pp. 193-203.
7. World Travel & Tourism Council. (2020). "Sport tourism: the new frontier". [Online]. Available: <https://wttc.org/Research/Insights/Sport-Tourism-The-New-Frontier>. [Accessed: 05-May-2024].
8. Welsh Government. (2018). "The value of sports tourism to Wales". [Online]. Available: <https://gov.wales/value-sports-tourism-wales>. [Accessed: 05-May-2024].
9. Zimbalist, A. (2016). "The economic legacy of the 2010 World Cup". In E. Cottle (Ed.), South Africa's World Cup: A Legacy for Whom? (pp. 21-40). Scottsville: University of KwaZulu-Natal Press.
10. Baumgartner, C. (2019). "Effects of sport events on physical activity behavior". Journal of Sport Management, vol. 33(4), pp. 307-318.